

УДК 7.011.2

РІЧ ЯК ОПРЕДМЕЧЕНА ІНФОРМАЦІЯ: КРИТЕРІЇ МУЗЕАЛІЗАЦІЙНОГО ВІДБОРУ КУЛЬТУРНИХ АРТЕФАКТІВ

А.О. Сошніков, доктор філософських наук, доцент,
доцент кафедри музеєзнавства і пам'ятокознавства ХДАК

В статті концептуально розглянуті критерії музеалізаційного відбору культурних артефактів, обумовлені насамперед тим фактом, що загальні контури культури задаються і конкретизуються речовим світом. Простір і час життя окремої людини і цілих цивілізацій знаходить своє втілення в речах. Будь-яка річ у культурі – є природно-матеріальний і одночасно культурний об'єкт. Історія передбачає єдність відтворення і розвитку соціальної інформації, довготривале зберігання природних і культурних оригіналів і невпинне створення нових об'єктів, з'єднання традиції та інновації. В цьому історичному процесі були винайдені різні способи зберігання і передачі культурної інформації – системи освіти, бібліотеки, архіви, мистецтво і т. П. Серед них на певному етапі розвитку культури з'являється музей як соціальний інститут, що орієнтує і координує діяльність людей щодо збереження пам'яток минулих епох і передачі знань про них. Збереження – продовження культурної цінності предмета, порятунком їх для майбутніх поколінь. Найважливіший критерій при відборі того чи іншого предмета для збереження – це «репрезентативність», що складається з «свідоцтва» і «документальності». З одного боку – цінність автентичного свідоцтва, з іншого – виразність предметів в комунікативному контексті. Як додатковий критерій відбору для збереження предмета виступає «достовірність». Колекціонуючи предмети, ми колекціонуємо інформацію. Збереження предметів означає збереження укладеної в них і з ними пов'язаної інформації.

Ключові слова: музеалізація, музей, музейний предмет, річ як предмет культури, артефакт

Постановка проблеми. Загальні контури культури задаються і конкретизуються речовим світом. Простір і час життя окремої людини і цілих цивілізацій знаходить своє втілення в речах. Предмет як свідок може передати нам знання, які в ньому містяться, якщо ми зуміємо задати йому правильні питання.

Метою даної статті є філософсько-антропологічний і культурологічний аналіз речі як музейного предмету.

Виклад основного матеріалу. Будь-яка річ у культурі – є природно-матеріальний і одночасно культурний об'єкт. Будь-який предмет культури наділений потенційними якостями символу.

Індивідуальна символізація («індивідуальна» як притаманна і індивідууму, і окремої культури) пов'язана, в першу чергу, з пам'яттю і спогадами. Будь-яке переживання минуле, будь-який спогад вицвітає і стирається під напором часу.

Протидіяти цьому потоку, в якому розчиняється минуле, за допомогою триваючого

буття матеріального об'єкта є завданням речі-сувеніру, речі-реліквії. Спогад виявляється прив'язаним до речі, що служить стимулом для асоціацій. Об'єктивно річ утилітарного призначення може суб'єктивно стати метафорою, предметом духовного світу, що увічнеє минуше.

Людині було і є властивим прагнення акумулювати ідеальні смисли у вигляді матеріальних речей, підтверджуючи таким чином, існування цих смислів, роблячи їх пропорційними тілесної модальності свого буття. Саме тілесність реальної речі, її непорушна даність звертають її до цілісності і безпосередності чуттєвого сприйняття, роблять закладені в ній смисли достовірними для людини. Цією акумулюючою феномен музейного ставлення до дійсності не вичерпується, за нею, як правило, йде «розмова речами», тобто необхідність якось висловити, зробити доступними для сприйняття, продемонструвати акумульовані в речах смисли.

Дуже важливо те, що в якості носія сенсу річ виявляється неминуче багатозначною, бо в своїй цілісності і незалежності вона володіє нескінченною множинністю смислів, в тому числі і тих, які не мають відношення до інтенції збирача. Принципова неоднозначність речі забезпечує можливість її полівалентного функціонування в культурі, можливість збільшення сенсу в часі або в іншому культурному контексті.

Історія передбачає єдність відтворення і розвитку соціальної інформації, довготривале зберігання природних і культурних оригіналів і невпинне створення нових об'єктів, з'єднання традиції та інновації. В цьому історичному процесі були винайдені різні способи зберігання і передачі культурної інформації – системи освіти, бібліотеки, архіви, мистецтво і т. п. Серед них на певному етапі розвитку культури з'являється музей як її специфічний інструмент, що відрізняється від всіх інших, хоча з ними і взаємопов'язаний: цей інструмент виявляється необхідним культурі через його специфічних якостей, внаслідок яких жоден інший культурний інститут не був здатний ефективно виконувати функції музею.

Музей як соціальний інститут орієнтує і координує діяльність людей

щодо збереження пам'яток минулих епох і передачі знань про них. Збереження – продовження культурної цінності предмета, порятунок їх для майбутніх поколінь. Це означає, що ми і від майбутнього очікуємо визнання верховної цінності автентичного об'єкта і віримо в те, що майбутні покоління будуть нам вдячні за сьогоднішні зусилля по збереженню і передачі цікавих, представлених у вигляді артефактів поточних подій.

У музейній практиці все ще займає певне місце теорія про те, що збереження в музеологічному контексті триватиме вічно, незважаючи на неминуче пошкодження предметів, що зберігаються в музеї. Предмет, колись придбаний, повинен назавжди залишатися в музейній збірці. Однак безстрокове володіння, як практична проблема, не може бути застосована до музейного контексту так, як до більшості інших аспектів людської діяльності. Претензії на збереження чогось навічно є величезним помилкою. Якщо право на смерть гарантовано людям, то чи не повинні і предмети мати таку ж привілеєм?

Найважливіший критерій при відборі того чи іншого предмета для збереження – це «репрезентативність», що складається з «свідoctва» і «документальності». З одного боку – цінність автентичного свідoctва, з іншого – виразність предметів в комунікативному контексті. Як додатковий критерій відбору для збереження предмета виступає «достовірність».

Достовірність не обов'язково передбачає справжність предмета самого по собі (в цьому сенсі «модель» може бути так само вірна, як старовинний і справжній предмет). Група предметів, щодо яких можна сказати, що вона знаходиться в стані збереження, відповідає тому, що називають первинним музейним матеріалом, на протипагу вторинному музейному матеріалу, який складають моделі, копії, аудіовізуальні матеріали, графіки і т.д. Зазвичай терміном «вторинні музейні матеріали» характеризують «допоміжний матеріал». Як такий, вторинний музейний матеріал не є категорією музейних предметів в строгому сенсі слова. Вважається, що він не володіє документаційною цінністю.

Висновки. Колекціонуючи предмети, ми колекціонуємо інформацію. Збереження предметів означає збереження укладеної в них і з ними пов'язаної інформації.

Література

1. Бодрийяр Ж. Система вещей / Ж. Бодрийяр. – М.: Рудомино, 1995. – 168 с.
2. Калугина Т.П. Художественный музей как феномен культуры / Т.П. Калугина. – СПб.: Петрополис, 2001. – 224 с.
3. Хайдеггер М. Вещь // Время и бытие: Статьи и выступления – М.: Республика, 1993. – С. 63-176.

ВЕЩЬ КАК ОПРЕДЕМЧЕННАЯ ИНФОРМАЦИЯ: КРИТЕРИИ МУЗАЕЛИЗАЦИОННОГО ОТБОРА КУЛЬТУРНЫХ АРТЕФАКТОВ

А.А. Сошников

В статье концептуально рассмотрены критерии музеелизации отбора культурных атефактив, обусловленные прежде всего тем фактом, что общие контуры культуры задаются и конкретизируются вещественным миром. Пространство и время жизни отдельного человека и целых цивилизаций находят свое воплощение в вещах. Любая вещь в культуре – это природно-материальный и одновременно культурный объект. История предполагает единство воспроизводства и развития социальной информации, долговременное хранение природных и культурных оригиналов и непрерывное создание новых объектов, соединение традиции и инновации. В этом историческом процессе были изобретены различные способы хранения и передачи культурной информации – системы образования, библиотеки, архивы, искусство и прочее. Среди них на определенном этапе развития культуры появляется музей как социальный институт, ориентирует и координирует деятельность людей по сохранению памятников прошлых эпох и передачи знаний о них. Сохранение – продолжение культурной ценности предмета, спасение их для будущих поколений. Важнейший критерий при отборе того или иного предмета для сохранения - это «репрезентативность», состоящий из «свидетельства» и «документальности». С одной стороны – ценность подлинного свидетельства, с другой – выразительность предметов в коммуникативном контексте. Как дополнительный критерий отбора для сохранения предмета выступает «достоверность». Коллекционируя предметы, мы коллекционируем информацию. Сохранение предметов означает сохранение заключенной в них и с ними связанной информации.

Ключевые слова: музеелизация, музей, музейный предмет, вещь как предмет культуры, артефакт.

THING AS INFORMATION IN THE SUBJECT: CRITERIA FOR THE MUSALIZATION SELECTION OF CULTURAL ARTIFACTS

A.A. Soshnikov

The article conceptually considers the criteria of the museum selection of cultural atefaktiv, due primarily to the fact that the general contours of culture are specified and specified by the material world. The space and time of life of an individual and entire civilizations finds their embodiment in things. Any thing in culture is a natural-material and at the same time cultural object. History assumes the unity of reproduction and development of social information, the long-term storage of natural and cultural originals and the continuous creation of new objects, the combination of tradition and innovation. In this historical process, various ways of storing and transmitting cultural information-educational systems, libraries, archives, art, etc., were invented. Among them, at a certain stage in the development of culture, the museum appears as a social institution, orientates and coordinates the activities of people to preserve the monuments of past eras and transfer knowledge about them. Preservation is the continuation of the cultural value of the object, saving them for future generations. The most important criterion in the selection of an object for preservation is "representativeness", consisting of "evidence" and "documentary". On the one hand - the value of the true testimony, on the other - the expressiveness of subjects in a communicative context. As an additional selection criterion for the preservation of the object is "reliability". Collecting items, we collect information. Preservation of objects means the preservation of the information contained in them and with them related information.

Key words: museum, museum, museum, thing as a subject of culture, artifact.